

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A NÉPNEVELŐK BUDAPESTI EGYESÜLETÉNEK TULAJDONA

A HAZAI TANITÓK ORSZAGOS BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő:

SAJÓ SÁNDOR

kihez a lap szellemi részét illető közlemények
küldendők.

(Dohány-utca 65.)

Kiadó

„HUNNIA“-NYOMDA

hová az előfizetési díjak, reklamációk és
hirdetések küldendők.

Teréz-körut 3. (Kemnitzer-utca sarok.)

TUDNIVALÓK:

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tagjai tagilletményül kapják a lapot.

Tagsági és más kérdések ügyében szívesen szolgál felvilágosítással GERLEY SZEVÉR egyesületi titkár
VI., Izabella-utca 52. sz., II. 33.

Nem tagok előfizethetnek a kiadónál egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frttal

Tagsági díjak KISS ILDEBERT pénztárhoz küldendők.
(VII. ker., Aggteleki-utca 12. III. em. 40.)

BUDAPEST, 1898.

„HUNNIA“ KÖNYVNYOMDA

VI., Teréz-körut 3.

X

N

A

kih

A D
tagja

Tag
felvilág

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: Sajó Sándor.

Laptulajdonos:	Kiadó:
A „Népnevelők Budapesti Egyesülete”	„HUNNIA”-nyomda, VI., Teréz-körút 3.
Megjelenik e lap minden szombaton.	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz:
ELŐFIZETESI ÁRA:	Dohány-utca 65. sz. alá küldendők.
Egész évre . . . . . 4 frt	Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz:
Fél évre . . . . . 2 „	„HUNNIA” KÖNYVNYOMDA VÁLLALATHOZ:
Negyed évre . . . . . 1 „	(VI., Teréz-körút 3. szám alá) küldendők.
Pályázatokat és egyéb hirdetéseket petit soron- kint 10 kerral számítunk.	
— Kéziratokat nem küldünk vissza. —	

Vajudasok.

Sok panaszra, itt-ott lemondásra sőt elkeseredésre ad okot ez a körülmény, hogy törekvéseink kellőképen sem magunk között, sem a hatóságoknál nem érvényesülnek. Bármit határozzunk is gyűléseinken, vajmi kevés megy át abból az életbe; a legtöbb dolog, a melylyel foglalkozunk, teljesen feledésbe merül, mintha sohasem hallott volna róla senki semmit. Hogy ilyen viszonyok között sokan elveszítik munkakedvüket s közönynyel nézik a dolgok folyását, az egészen természetesnek látszik. De vajjon természetes dolog-e?

Mielőtt erre a kérdésre feleletet adnánk, egy más kérdéssel kell tisztába jönnünk, azzal, hogy vajjon olyan természetű-e a mi közélet munkásságunk, hogy annak minden esetben kézzel fogható eredménnyel kell járnia? Ha valamely dologban állást foglalunk, vajjon szükségszerűleg tett kell-e hogy kövesse állás foglalásunkat és pedig fel fogásunknak megfelelő tett?

A nélkül, hogy sokat gondolkoznánk a dolog felett, kimondhatjuk, hogy azok a dolgok, a melyekkel foglalkozunk jó részt nem olyan természetűek, a melyeknek hatását szemmel látható eredmény kellene, hogy kísérje. Egyesületi tevékenységünknek az iskola beléletének emelését s a társadalom érdeklődésének felkeltését célzó része arra irányul, hogy jobb meggyőződést keltsen bennünk és a társadalomban. E tekintetben tehát gyors eredményt nem várhatunk. A meggyőződés nem születik egy pillanat alatt, mint valamely uralkodó ösztönünk által életre

keltett érzelem (pl. a szerelem); a meggyőződés következetes hatásának lassan előálló eredménye. Ha valamire, erre alkalmazható a régiek axiomája: gutta cavat lapidan.

Gyors eredményt várni az említett dolgokban az emberi természet félreismerése lenne. Nem kell tehát türelmetlenkednünk s elveszíteni reményünket, ha a látszat azt mutatná is, hogy szavunk a pusztába kiáltónak szava. A meggyőződés keltette tartalmas szónak meg van a hatása; sokszor a bensejünkben még azokat is meggyőzi, a kik azzal szemben a leghevesebb ellentállást fejtik. Az emberi gyarlóság nem engedi, hogy meggyőzetésüket nyomban beismerjék, de az igazság szava nyomot hagy lelkükben. A mag el van vetve s ha a kedvező pillanat megérkezik, ki is fog kelni.

Túlságos nagy igényekkel ne legyünk tehát tevékenységünk iránt, akkor nem veszítjük el a reménységünket. Mi nem vagyunk törvényhozók; nem alkotunk kötelező szabályokat, a mi munkánk célja a lelkek lassú átalakítása.

Céljaink között vannak azonban olyanok is, a melyek állásunkkal állanak szorosabb kapcsolatban. Anyagi és erkölcsi előnyök kivívását célzó törekvéseink természetüknél fognak gyorsabb sikert, kell, hogy eredményezzenek, mert ellenkező esetben elkedvetlenedés, bizalmatlanság veszen erőt az érdekelteken. Ezen a téren is vannak kétségtelen sikereink; de hogy erőfeszítéseinkkel arányban nem állanak e sikerek, kétségtelen. Az ok: az egység az egyakarát hiánya. A gyorsabb sikerhez feltétlenül szükséges a tömeg súlya. S ez nincs meg nálunk. Sok urat szolgálunk; mindnyájan egyek nem lehetünk. Hogy a tanítótság oldott kéve, annak csak részben oka ő maga. Csak annyiban, a mennyiben még azok sem egyek, a kik lehetnének. Kell-e ezen állításunk igazolására más példa, mint a főváros tanítótsága, mely szétforgácsolt erejével önmagához méltó dolgot cselekedni nem bír?

De reméljünk! Reméljük, hogy a most folyó készülődések az erők egyesítésére fognak vezetni.

Kohn Jakab.

A Budapesti Tanítótestület ujjászervezése.

Hosszú idő után a Bud. Tanítótestület elnöksége végre valahára napirendre tűzte a revíziót. Bizottságot küldött ki, melynek feladata leendő a szervezet hiányaival foglalkozni, az alapszabályokat tüzetesen megváltoztatni, szóval a Bud. Tanítótestületet nevéhez méltóan, a hozzáfűzött követelményeknek és várakozásoknak megfelelőleg egészen más alapon és nagyobb mérvű módosításokkal ujjászervezni.

Belátták tehát végre az illetékesek, hogy a mai szervezet mellett

a Bud. Tan. egy esőppet sem életképes; rendszere nagyzás és sémmítető; összefoglalása a másnemű, rendű és jellegű tanítókkal fölösleges, hiábavaló volt; a tagok munkálkodását illetőleg pedig az egész alkotás bénító, káros következményekkel járt.

Hogy semmi szükség sem volt az ilyen mesterséges, a gyakorlati életbe be nem váló, erőszakos összehozásra azokkal, a kiknek munkaterük, gondolkozásmódjuk teljesen elűtnek a mienktől s a kiknek érdekeik velünk semmiben se azonosak: megmutatta ezt most az élet, az igazi nagymester, a mely már sokszor és sokféle kiválónak ígérkezett dolgot semisített meg és tett hasznavehetetlenné.

Hivatalos színezettel, ha szervezzük is jövőben a testületet: de kerülni kell belőle minden nagyzást, olyan nehézkes rendszert, a mely lehetetlenné tesz minden nagyobb érdeklődést es gátolja a kifejtendő munkásságot.

Igy, a többek között a képviseleti rendszer helytelensége, a mely rendesen a jobb erők kizárását, mellőzését involválta: csakhamar kiűnt és mindenben hátramaradást okozott; mert noha sokan vagyunk is ép ezért mindenki nem lehet vezető, irányító, elnökség, tisztikar, stb. de a tagoknak az ügymenetekben a könnyű hozzávaló férközés, munkálkodásukról a teljes részvétel és szavazataiknak a kellő és döntő befolyásu gyakorlása: már eleve kell, hogy biztosíttassék.

Addig is, míg a kiküldött bizottság munkálatát ismernők s ahhoz hozzászólhatnánk: engedtessek meg nekünk, hogy nagyfontosságú tervezetük elkészítéséhez a jelen alkalommal némi adalékkal, tájékoztatóval szolgálhassunk s szerény megjegyzéseinket a dec. 8-iki ujjáalakulás alkalmára, röviden előadjuk. Azt hisszük, hogy ezt annál is inkább bátrabban tehetjük, mert mi voltunk a multban is azok a szerénytelenek, a kik a testület újjászervezésének kérdésével e lapok hasábjain már foglalkoztunk s a kik mindjárt kezdetben felszínre hoztuk mindana bajokat, a melyek okozói voltak hanyatlásunknak s a kik kivált a különböző rendű és jellegű tanítóknak a velünk való szoros azonosság kötelékét nagyon kárhoztattuk és elítéltük.

A jövő helyesebb szervezésre nézve óhajunkat általánosságban az alábbi pontokba foglaljuk össze.

1. A Bud. Tan. tagjai csupán a székesfővárosi elemi iskolák igazgatói, tanítói és tanítónői legyenek; tagságuk bizonyos évi tagdíjjal összekötve és úgy a város, mint esetleg a kormány anyagi támogatásával ellátva.

2. A hiv. testület szervezése többé ne képviseleti alapon rendeztessek, hanem tisztán és kizárólag a szabad gyülekezés rendje szerint, azonban kötelező erővel való részvétellel.

3. Alakittassanak ismét helyi körök, a melyeknek feladata legyen a kerületbeli tanítóság önálló működése és tanügyi dolgok irányítására vonatkozó egyöntetű eljárás megállapítása.

4. A ker. körökből alakítandó megfelelő számú ugynevezett „Igazgatótanács” vezesse a székesfővárosi közs. iskolák és tanítók mindennemű ügyeit, olyképen, hogy az igazgatótanácsnak intézkedései a körök és helyi iskolák tantestületeire nézve minden tekintetben egyforma kötelező erővel bírjanak.

5. A helyi iskolák tantestületei alkotván egy-egy kerületben a „Körök”-et: azok módszertani pädagogiai s más (személyi) dolgra vonatkozó határozatai először a körök, azután pedig az igazgatótanács s végül a közgyűlés elé kerüljenek jóváhagyás vagy esetleg megváltoztatás végett.

Üléseket a helyi iskolák tantestületei minden hóban, a körök minden két hóban, az igazg. tanács szintén minden két hóban tartanak: az általános nagy közgyűlés pedig negyedévenként hívassék egybe. Eme gyűléseken szavazati joggal minden tag kivétel nélkül, birjon és a negyedévi közgyűlés döntson végleg s minden oly ügyekben, a melyeknél akár az iskolák, akár a körök tantestületei egyöntetű megállapodásra nem juthattak. A közgyűlés határozatát aztán mindenki egyetemlegesen respektálni tartozik, tehát még azok is feltétlen meg kell hogy hajoljanak, a kik talán egyik vagy másik kérdésben ellentétes nézetben voltak.

7. Ugy a köri, mint az igazg. tanácsi üléseken az oda tartozók vagy választott tagok kivétel nélkül s feltétlenül megjelenni s ott tevékeny résztvenni tartoznak. Indok nélküli elmaradásnak avagy visszavonásnak egyáltalán helye ne legyen s erre nézve valami szigorubb rendszabály alkalmaztassék.

8. A köri elnökségek, illetve leginkább az egész tanítószágot vezető u. n. igazgatótanács mindennemű megvitatott és határozatba ment ügyekről gondoskodik, hogy azoknak rövid uton és idő alatt kellő érvény szereztessek s netalán módosításai, fontos, avagy sürgős indítványai, előterjesztései az illetékes helyeken keresztül vitejzenek és a gyakorlatban érvényesüljenek.

9. Birjon a Bud. Tan. (esetleg a Népnev. Egyesülete társulásával és a Tanács támogatásával) egy állandó, tágas helyiséget, a hol könyvtárunk is elhelyezést nyerne, és hol a köri és igazg. tanácsi ülések is tartatnának és a hová az összes hazai tanügyi lapok hivatalból megrendelve, járjanak.

10. Legyen a Bud. Tanítótestületnek egy állandó szaklapja; (megfelelő támogatással vagy Népnevelők Egyesülete társulásával legalkalmasabb volna erre a Népnev. Lapja.) a melyben majd minden számban közöltessék valami a székesföv. iskola ügyeiről és pedig a helyi iskolák tantestületeinek üléseiről szóló jegyzőkönyvi kivonatok, az iparostanone iskolákról és más tanügyi mozzanatokról cikkek, tudósítások stb. jelenjenek meg. Előpót s általán egyéb kedvezményeket is a tagok tagdíjuk fejében hivatalból kapják.

11. Tüzessenek ki ezentúl is, úgy miként eddig, általános érdekű, gyakorlati vitatételek, a melyeket minden iskola tantestülete kidolgozni tartozik. Az így kidolgozott tételeket első sorban a körök külön-külön s önállóan megbírálják; ezen bírálat innen feljebb, az igazg. tanács elébe küldetik, a mely az eredményeket összesítve s a saját véleményezésével ellátva, a közgyűlés elé viszi, hol a legjobb munkálatot anyagilag és erkölcsileg jutalmazza. Megjegyzendő, hogy nemcsak egy hanem 3—4 dolgozat is kitüntetendő szaklapunkban közzéteendő lenne.

Ime ezekben adtuk nagyjában elő mindama mulhatlanul szükséges tudnivalókat, a melyeket a jövő helyesebb szervezésre vonatkozólag nélkülözhetlen kívánalmaknak tekintünk s a melyek megvalósítására és

keresztül vitelére, ha életképesek és vezérszerepet vivő testület akarunk maradni: minden lehető el kell, hogy kövessünk.

Ismételve örülünk tehát a revíziónak, s a kiküldött bizottságot az újjászervezésre vonatkozó munkálatánál mindenekelőtt arra kérjük, hogy a mult hiányokon okulva: most már a mai meglévő viszonyok és állapotok kellő figyelembe vételével terjessze elő javaslatát s legyen gondja mindazon követelményekre, a melyeket a szfv. tanítósa annak idején és most is, támasztott s hogy a módosítás olyképen eszköztessek, hogy a Bud. Tan. mint az ország első tanítótestülete nevéhez és magasztos feladatához méltóan munkálkodhassék s áldásthözö munkáját mindenkor a biztos siker koronázza.

Igy szervezkedve, mindnyájan egy érzéstől áthatva s bajtársi szellemben tömörülve: bátran s tekintélyünk tudatában a legszebb jövőnek nézhetünk majd élébe, mert Isten áldása s a társadalom elismerése egy ilyen lelkes, kitartó s igaz testvéri szeretettel bíró hatalmas erkölcsi testülettel szemben — el nem maradhat!

Budapest.

Soltész Kálmán.

A szeretetház.

— Szóts Andrástól. —

(Folyt. és vége.)

Hová vezet ez? Van-e intéző és vezetőkörünkben, ki erre gondolni tudna s e nyomasztó semmittevés közben szavát felemelné az áldásos munkára, hogy lelkesülten kövessük őt a nemzetünk jólétére vezető uton, Isten dicsőségére! Minden napi halogatás kiszámíthatatlan anyagi és erkölcsi veszteséggel jár. kipótolhatatlan mulasztást von maga után. Ideje, hogy felébredjünk s meglássuk azt az észrevétlenül működő molochot, mely az elhagyatott gyermekek seregével, a nemzet testén feltartóztatatlanul rágódik.

En bízom a magyar nemzet génuszában, hogy akad ki vétőt kiált a molochnak s mi megértjük tüzes szavát, hogy segítsünk megsemmisíteni hazánk kulturájának e megszégyenítő szennyfoltját.

Ugy a napilapok, mint a szaklapok naponként szemünk elé tárják ez igazán pirító állapotot.

Legyen elég már!

Fogjunk munkához!

A ki ezt a zászlót kezébe veszi, hazánkban üdvösebb munkát végez bármely politikánál s példa bizonyítja, hogy hatalmasabb sereg követi bármely hadseregnél. E seregnek építés a szó legszorosabb, legintenzívebb értelmében: felépíteni lélektani alapon, individuáliter, az emberi formához hasonló alakban, az Isten képmására teremtet embert.

E munkához a helyes eszközök megválasztása, azok célszerű alkalmazása feltétlenül szükségesek.

Hogy a javítóházak szervezeti- és létesítésénél mennyiben voltak, vagy nem voltak tekintettel e szükségesek megállapítására, nem vitatom. Elégge megvilágosítja e kérdés eldöntését maga a javítóházak működéséhez kötött várakozásban való csatlakozás élénk ecsetelése.

„Az aszódi javítóintézetnél több, mint 13 éves fennállása óta a nevelési rendszer csupán kísérletezésből állott. Az utóbbi kísérletezés szintén nem érte el az óhajtott eredményt. Ez ok vezethette az igazságügyminisztert arra, hogy fölhívja a működő tanférfiakat, miszerint a jelenleg fennálló javítónevelési rendszerről nézeteiket előadják s főleg kifejtsék azon eljárási módot, miképen lenne a javítónevelés vezethető, hogy a családfőnevelő eljárásában az individuális nevelési rendszer kifejezésre jusson?”

E tények a mellett a föltevés mellett törnek lándzsát, mintha ezen intézetek már keletkezésükben eltévesztett lépést árulnának el, melynek természetesen a most működő s valóban nemes és nagy feladatot teljesítő egyének egy cseppet sem lehetnek okai.

Nem, mert az a szellem, legyen az jó, vagy rossz, mely bármelyik intézetben meghonosodott, nem egy könnyen küszöbölhető ki.

És én itt beigazolva látom akkori tanügyi vezetőknek, az aszódi javítóházhoz kinevezendő egyén feladata és egyéni tulajdonairól szólván, azt a jóslatszerű véleményét, hogy ez az ügy nem személyi ügy, hanem országos érdek, a mennyiben ezen intézet sikeres működésének eredményétől fog függni a többi hasonló intézetek felállítása.

Köztudomásu dolog azonban, hogy a kultuszminiszteri javaslat kikérése és figyelmen kívül hagyása mellett az első igazgató egy váci fegyintézeti tanító lett. Mint ember, vihetett-e más szellemet Aszódra, mint a milyet Vácon látott?

Mult év január és február havában a Magyar Jogászegylet mintáértékezőseim magas színvonalon álló, tudományos eszmecsere folyt a javítóintézetekről és az ifjúkori bűnösökről.

Ez értekezések alkalmával különösen két figyelemreméltó óhajtas nyert kifejezést az egyes felszólalók részéről.

Az egyik az, hogy az elzüllésnek indult, csavargó gyermekek felnevelése érdekében szükség van mentől több prezentív nevelőintézetre.

A másik, hogy szaporitassanak a bíróilag elítélt ifju bűnösök befogadására szánt intézetek. Ez értekezleten szerencsém volt kifejtteni, hogy ez a prezentív természetű intézet nálunk a kizárólag csak nevelői ténykedésről lehet szó, csak a lélektani alapon épülő pedagógiai eljárás vezethet célra. A törvény intenciója szerint a javítóházak is oly köznevelő intézetek célzatával létesítettek, melyek hivatva vannak a törvénybe ütköző cselekményt elkövetett ifju vétkesek erkölcsi megjavítását eszközölni. Tehát ezek az intézetek első sorban nevelő, nem pedig letartóztatási intézetek. A nevelő intézetre kell bízni annak elbírálását, hogy az oda utalt ifju mikor mutat oly erkölcsijavulást, melyben a társadalomnak ismét visszaadható.

A magas kormány támogatása és helyes irányítása káros következmények nélkül ép ügy nem vonható el a munkától, mint a hogy a kormány nem nélkülözheti az ez irányu egyesületi tevékenységeket. Állam és társadalom. hatóságok és egyesek összhangu munkásságára van elodázhatatlan szüksége a gyermekvédelemnek.

Az államkormány jól szervezett mintaintézeteivel példát szolgáltat az egyesületi intézeteknek, szakfelügyelet gyakorlásával ébren tartja s élénkíti a társadalom érdeklődését és működését, méltánylásával és

elismerésével fokozza a társadalom áldozatkészségét s jótékony befolyást gyakorol tanúsított érdeklődésével a társadalom tevékenységére. Talán a közel jövő pirkadó hajnala felébreszti jobbainknak ez irányú tevékenységét s meghozza a várt munka üdvös áldását.

Örömmel iktatom ide, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1896. évi október hó 31-én kelt magas leiratában a következőket mondja :

„A mi ezen intézetek (szeretetházak) szakfelügyeletét illeti, teljes készséggel fogadom azt a vezetésem alatt álló miniszterium ügykörébe a mint a megfelelő szakférfiak kiképzéséről is hajlandó vagyok gondoskodni.“

Hinni merjük, hogy ő excellenciája nem marad meg pusztá igéreténél.

Hangsúlyoztam, hogy ezek az intézetek nem letartóztatási, hanem nevelő intézetek, miért is indítványozni bátorkodom, hogy a javítóházak is, valamint a szeretetházak és árvaházak, mint nezelőintézetek a kultuszminiszterium ügykezelése alá helyeztessenek, — hol ezen intézetek — nem mint iskolák, hanem mint speciális szegény nevelésügygyel foglalkozó intézetek — ügyeinek ellátása és gondozása céljából szerveztessék és mielőbb állitassék fel a szegény nevelési ügyosztály.

T A R C A.

Feltámadunk.

Ne ünnepnapon járjátok a halottak csendes birodalmát! Hiszen ma ragyogás van ott is, fényes ragyogás. Az utolsó síron is ott pislog, ha nem egyéb, egy gyertyaszál, egy szentjánosbogár; a szeretet tette oda mindegyiket: az ember, a csekélyke ember szeretete az egyiket a végtelen a mindent átölelő isteni szeretet a másikat. —

Ezt a mécesst lássátok meg, ne a többi ragyogást. Kevés tüze van ott az igaz szeretetnek a kegyeletes emlékezésnek; a legtöbbet a síron is túl terjedő hiúság gyujtotta.

Ne ünnepnapon járjátok a halottak csendes birodalmát!

Napsugáros de hideg őszön jártam én ott egy sirt keresni, melynél meghozni a kegyelet adóját volt tisztem. Zizegve harsant a haldokló avar lábaim alatt; hervadt virágdisz, lombtalan fák, itt ott egy felröppenő hangtalan madár és a sirok néma, hideg disze a kő, volt környezetem.

A sokat ült rabnak agyába, szemébe anyira bevésődik ablakának apró kockázatú vasa, hogy elkiséri kínos nyomásával álmába, elkiséri szabadságába is. Nem tud szabadulni a nehéz emlékezéstől. Mi csuda van abban, ha engem is a halál gondolata környékezett e sívár környezetben. „De profundis clamabo ad te domine“... szokjunk hozzá lassan, elértük az ötvenet s ki nem kerüljük. Jó dolog az megbarátkozni a halál gondolatával. Nem borzongunk, nem félünk tőle, a lélek hozzá acélosodik. Hiszen mit hagyunk itt? A hasztalan küzdést? a végtelen szenvedést? „Érzem, hogy élek, óh mert szenvedek.“ „Az

ember utódot állít maga helyett jármába — aztán megszökik.“ Így állította egymás mellé a bölesész is az életet és halált!

Jertek velem rideg őszi napon a temetőbe és meg fogtok barátokozni a halál gondolatával, hitté erősödik bennetek a zsoldár. „In paradisum deducant te angeli.“

Tóth Béla, ez a fiatal martir, ez a temetőnek igazi dalnoka, addig hordozta tépelődő lelkében a halál gondolatát, míg végre maga nyitotta meg oda az útát magának. Nézzetek szét e sírok közt, hisz annyi ismerős, jó barát fekszik itt. Van friss hant és régi rög; van a ki felől már csak az emlékezet beszél.

Bäcker, Ledényi, Jerney, Clauser, Horváth Ignác, Komjáthy György, ki emlékszik rájuk? Ki vitte meg sírjuknak a tisztelet látogatását? Oh hányan vagytok, a kik már nem emlékeztek rájuk. Pedig nagyon megérdemlik. Jertek velem rideg őszi napon a halottak látogatására, ne ünnepen!

Ez az idei év nagyon gazdag termést nyújtott a halálnak. Egy országot borított gyászba azzal, hogy elrabolta *Gloriás Nagyasszonyunkat*. Ha minden érte hullott könny gyémánttá válna, visszavásárolnók még az egetől is, csak hogy újra a miénk lehessen.

Hát az a szelid mosolygású jóságos nézésű, mélységes érzésű, senkinek nem ártó *Zichy Antal* mit vétett az életnek, hogy ilyen korán kirabolta innét a halál? A kötelességtudó, egyenes, és az utolsó pereig munkás *Barcsen Gábor* miért hagyott fájdalomunkkal egyedül?

Ne tépelődjünk fölötté „Törvény: hogy úgy legyen,“ ezt írhatnók minden fejfára, minden sírkőre és hozzászoknánk könnyebben az elmulás gondolatához.

A sok, sok ismerős sírjánál mégis megfacsarodik a szív, bármint okoskodjék az értelem. Ki menne el könny nélkül *Komócsy József* és *Szathmáry György* sírja mellett, Kit ne töltené el örömmel, hogy az öreg iskolamesternek, *Tancsitsnak* szobrot állít a munkás nép?!

És itt is egy sír, mely előtt meg akad ingó járásunk. „Lebegjen fölöttünk *Rökk Szilárd* megdicsőült szelleme e megszentelt órában“ mondotta nemrég a meghatott szónok. Hadd szentelek én itt neki megemlékezést.

A nagy Dante e pozitív, minden reményt kizáró mondatot írja a kapu fölé. *Lasciate llogni speranza!* A keresztény szeretet azt írja helyébe: „Feltámadunk.“

Vajjon melyiknek van igaza?

Amonazró.

I R O D A L O M

A helyreállítás százada.

A XVIII. századot magyar történetünk eddig nemzetünk hanyatlása korának nevezték. A szatmári békétől Szechenyi fellépéséig úgy látszik az első pillanatban, mintha a magyar nemzet egészen kimerült volna a hosszas, ádáz küzdelemben. A nemzet erői elfogytak s most beáll a tespedés, a lassu halál kora. A jelen század az ellenkezőt bizo-

nyítja. Ha a mult század az elernyedés, a tehetetlenség kora lett volna ma már megszűntünk volna nemzet lenni.

Igaz, hogy a török, a német, és mi magunk is a XVI—XVIII. századokban annyit vétettünk nemzeti létünk ellen, hogy már-már a sír szélére jutottunk. De az ős magyar vér nem tagadta meg magát. Lassu, csendes, szinte észrevétlen munkát végzett a faj fenntartása terén. Nem nyugtalankodik, inkább magába zárkózik, pihen, a jövőre gondol és erőt gyűjt. Ezért *Marczali Henrik*, újabbkori történetíróink egyik legtehetősebbike, találóan nevezi el e kort a *helyreállás* korának.

A nemzet eleintén gyámolításra szorul: királyi hatalom szervezi a pusztulásnak indult országot. *III. Károly*, *Mária Terézia* és *II. József* erélyes uralma alatt lassacskán új erőhöz jut a nemzet. De mikor *II. József* visszaél hatalmával s Fanciaországból új eszmék indultának hódító ujakra: a nemzet erejének tudatára ébred s maga akarja újraszervezni az országot. Am még korai volt a dolog; a nemzet munkája nem sikerülhetett, mert még *rendi, történeti* alapon állt s tudni sem akart olyan gyökeres változásokról, melyek bár az egész ország haladását biztosították, de a nemzeti alkotmányt gyökerében megtámadták.

A francia eszmék s köztársaság legkitartóbb ellensége az angolon kívül a magyar nemzet volt. Nem loyaltásból, hanem érdekből, mert az uralkodó osztályok féltették kiváltságaikat. A szabadelvű eszméknek sem Ausztriában, sem Magyarországon még nem kedvezett a talaj. A *Martinovics-féle* összeesküvést fölfújták s igazságtalanul ítélték el férfiakat, akik nem követtek el büntettet, csak eszméért küzdöttek.

Am a gondolat szabadsága ellen vívott küzdelemnek végre is el kellett buknia. Ideig-óráig meg lehetett akasztani a fejlődést, de meg nem semmisíthették. Mikor aztán föllépett *Széchenyi*: a nemzet megért az új, frissebb eszmék befogadására.

Ennek az érdekes korszaknak története *Marczali Henrik* tollából éppen most jelent meg, mint a *Szilágyi Sándor* szerkesztésében alakuló „*A magyar nemzet története*” című korszakos mű nyolcadik kötete.

Marczali fáradhatatlan kutató, világos fő, amellet jeles tollú író. Könyvét még a laikus is élvezettel olvashatja. Ügyesen tudja csoportosítani tárgyának anyagát s ezáltal mindig érdekes marad anélkül, hogy alaposságának rovására történnék. Semmi jellemzőt el nem hagy, mégis velősségre törekszik. Szeretettel, melegen foglalkozik a nemzet kedves tárgyaival, eszméivel, törekvéseivel, de soha sem legyezget semmiféle pártot, töredéket. Munkája nagy nyereség irodalmunkra nézve.

Kisebb botlásoktól, hibáktól — igaz — nem ment ez a vaskos könyv. De van-e tökéletes emberi mű e világon? Itt-ott homályos, nem szabatos a kifejezése, pl. „Azóta *XIV. Lajos* Franciaországának túlsulya szövetségeseikké tette a protestáns tengeri és szárazföldi államokat.” (110. lap). „A szultán féltette trónját, több gyanus emberét felakasztatta (?) és a janicsárokat nagy pénzadományokkal engesztelte.” Nagyon sok idegen szót használ ok nélkül, pl. dispensálhatott, codificatio, criminalis, codex, sentimentalismus, candidátió stb. (433. lap). Szeretném, ha jövőre az idegen szókat lehetőleg kerülné, s a mire jó magyar szavunk van: használja fel.

A számos szöveggép, önálló mellékletek, kézirat- és oklevél hasonmások, festmények után készült metszetek a tanításnál kiváló jó szolgálatot tehetnek. A pompás diszkötetnek ára 8 frt, kiadta a jóhírű *Athenaeum* irodalmi és nyomdai részvénytársaság.

Nemzeti történelmünk tanulmányozása, alapos ismerete nemcsak ajánlatos, de hazafias kötelessége is minden magyar néptanítónak. Legyünk rajta, hogy a milleniumi nagy történeti munka az iskolai könyvtárban a maga méltó helyét elfoglalhassa.

Böngérfi János.

Volák Lajos földrajza.

Tekintetes Szerkesztő Ur! „Audiatur et altera pars“ — mondja a latin. — Engedje meg tek. Szerkesztő ur, hogy minden nervositás nélkül, Volák Lajos, székesfővárosi tanító által — különösen a tanítók használatára írt népiskolai földrajzra, — valamint Kohn Jakab urnak erre vonatkozólag tett, s becses lapjának f. évi október hó 8-án 41. számában napvilágot látott fonák kritikájára — röviden elmondhassam szerény véleményemet. — Én nem ismerem személyesen Kohn urat, de valamint madarat tolláról, úgy Kohn urat szintén tolláról, jobban mondva stílgyakorlatáról megismertem.

Én, — aki Volák könyvét alaposan át tanulmányoztam — s napi-, valamint szaklapokat is szoktam lapozgatni, a könyvről csak a legszebb bírálatokat olvastam. A „Magyar Genius“ f. évi 40. — „Magyar Hírlap“ szeptember 7., — „Buda és Vidéke szeptember 11. — „Pesti Napló“ szept. 16., — „Magyarország“ szept. 26. — és a „Magyar Szalon“ XVI. évf. 1. száma — mind elismerőleg nyilatkoztak ezen újabb irodalmi termékről.

„Magyarország“ ezeket mondja: „Volák egészen új és mindenkép dicsérendő munkát végzett, mikor a kis deákokkal a földrajz- és térkép-olvasás első elemein túl olvasmányul Budapest történetét is közli. Ügyes vezetés mellett a tanulókra rendkívül hasznos és gyümölcsöző e történet olvasása melyet a szerző egyszerű, cikornyátlan, gyermekeknek könnyen érthető nyelve tesz kellemessé.“

A „Magyar Szalon“ így ír: „Földrajz címmel igen érdekes földrajzi vezérkönyvet írt Volák Lajos fővárosi tanító. A könyv azon hiányt tölti be, mely abból keletkezett, hogy az elemi iskolai földrajzi oktatásra nem volt irányadó *vezérkönyv*, amelyet a tanulók használhattak s ahhoz alkalmazkodhattak volna, s így a földrajzi oktatás nem volt egységes, hanem iskolánként, sőt osztályonként különbözött. E hiány pótlására már régóta szükséges lett volna ily tárgy vezérkönyv s az oktatás tekintetében csak örülni lehet megjelenésén. A könyv magyaros, világos és élvezetes modorban tárgyalja s logikus sorrendben csoportosítja anyagát. A főváros történetének rövid vázlatával, mely a könyv utolsó fejezetét képezi, hazafias kötelességet teljesít az író s hazafias érzéseket óhajt ébreszteni és fejleszteni a gyermekben, Azt hisszük, rövid idő alatt a főváros összes iskolájában használni fogják.“

Azt hiszem: az itt felsorolt lapok és folyóiratok igen t. szerkesztői karában vannak s akadnak olyan kritikusok, mint kedves Kohn ur! . . .

De ime! feltámadott egy új laikus bíráló, aki csupa maliciából s viselkedéséből ír, kritizál, hogy becses neve nyomdafestéket lásson s az írók sorában foglalhasson helyet, — a ki azonban könyv bírálatához annyit ért, mint hajdu a harangöntéshez, — aki szerzőnek előszavát, munkája célját, beosztását csak felületesen átlapozva — az abban foglaltakra nézve nagyon fonákul ítél.

Volák könyve három részre oszlik, I-ső rész: a 30. lapig (Budapest környékeig) *egyöntetű eljárás végett* tárgyalja azon anyagot, melyet a tanítónak a III. osztályban elő kell adni; ezen rész pedig szerintem annyival inkább is fontos, mert tapasztalat szerint, a hány az iskola, annyiféle a tanmód és annyiféle terjedelemben dolgozzák fel a különböző tananyagokat.

Megjegyzem itt egyuttal amint azt szerző az előszóban is világosan mondja, hogy azt, a mit lehet szemléleti uton tanítsunk; továbbá az egyes kerületek közül a legközelebbi terjedelmesebben, a többi pedig elmosódó körvonalban tanítandó.

Budapest környékétől — történetéig (30. oldaltól — 36-ik oldalig) a tulajdonképeni tankönyv, a nem több, mint 6 rövid oldal; de szerző ezt nem bemagolásra szánta, hanem az emlékező tehetség támogatására; t. i. gyengébb emlékező tehetségű gyermek elfelejti az iskolában hallottakat; az ilyennek azután csakugyan szükséges, hogy otthon tankönyvet is használjon; ha pedig ennek a 6 oldalnak tankönyv címet adánk, azt hiszem: ennek és ennyinek megtanulását elvárhatjuk egy III. oszt. tanulótól; ezen átolvasás, mondjuk emlékezés után megtanultak azonban nem veendők szóról-szóra, hanem önkifejtő tanakokban. Én pl. inkább barátja vagyok az otthon való tanulásnak, mint a házi feladványok elkészítésének; mert az elsőt magának kell végeznie s helyette azt más meg nem tanulhatja, tehát ezáltal bizonyos önállóságra tesz szert a tanuló; ellenben a házi feladványoknál sok a schwindli — rendszeren más készíti el a feladványokat; a tanuló csak gép.

Ami szerző könyvének harmadik részét illeti, t. i. Bpest történetét — ez annyira fontos s vonzó, hogy nemesak gyermek, de felnőttek is élvezetes és tanulságos olvasmányt nyujt; egyszerű, világos nyelvezeténél fogva a gyermek könnyen megérti. Én azt tartom, ha a tanuló otthon privát diligenciából olvasmányok alapján megismeri az ország gyöngyét, annak fejlődését és történetét —, az lelkületére csak jótékonyan hathat; sőt ezen üdvös foglalkozás a környezetre is példaként hat, kik ez uton is megkedvelvén szülőföldet, hazát, annak felséges uralkodóját — így válhatnak e hazának hasznos polgáraivá.

Ezeket elmondva Volák könyvére, tisztelettel ki kell jelentenem, hogy Kohn ur kritikája nem vall alapos tanulmányra, amennyiben benne nagyon sok a contradictio.

Egyik helyen pl. azt mondja: nem kell tankönyv, nem a gyermek kezébe való —, még akkor sem, ha ez meggyőződése volna; plane Volák könyve éppenséggel nem való harmadik osztályu tanulónak. Más helyen meg azt mondja, hogy a tanítóság szükségét érzi a tankönyvnek. Azt is állítja: többet ér egy milliméter vastagságu tankönyv, mint egy deciméter vastagságu vezérkönyv. Osztozom nézetében; de akkor kérdem, hogy egy tizedmilliméter vastagságu s jól megírt tankönyv mennyit

ér? Mindenesetre többet, mint Kohn urnak hevenyében írt üres kritikája, mely szerintem csak gyenge stlgyakorlatnak minősíthető. Kohn ur szerint e tankönyv nem ér semmit s miért? . . . mert nem ő írta.

Hogy Volák könyve mi okból nem tli meg a kellő mértéket — kritikus ur odaállítja e két passzust; a betanulásra szántakból, az „Osztrák-magyar birodalom“ — és az olvasásra szántakból, „különböző középiskolák célja, rendeltetése“ — című részt; de nem mondja meg hibáikat.

Talán egy 8 éves fiúnak nem volna szabad 8—9 sort kívülről megtanulnia, amit térképről le nem olvashat s egyáltalán nem szemlél-tethető? . . Különben is e fejezet a földrajzzal kapcsolatos nélkülöz-hetlen alkotmánytani rész, melyet a III. osztályban már tanítani kell, koncentrikus tananyag beosztás mellett. Elöttem nagyon is gyanus, hogy Kohn ur annyira fél az emlézéstől! . . .

A II. szemelvényre nézve bátrán konstatálhatom, hogy Kohn ur igazán a szerencsés, jámbor filiszterek közé tartozik, mert a szedő, — sőt a nyomdafesték is az ő javára szólnak. Tessék csak Volák köny-vebe figyelmesebben betekinteni! Ott nem „középiskolák“, hanem „középületek“ szó áll. Ha azonban — ponamus — nem a szedő kö-vette el a hibát, s a kritikus ur megmarad ezen kitétel mellett: „közép-iskolák“ —, akkor már tisztában vagyok, Kohn ur hogyan distingvál: az ovoda és elemi iskolákat a középiskolák sorába helyezi; ez esetben pedig egy középiskola alá tartozó elemi iskolai tanuló a földrajzi ismeretek elsajátítására szánt 6 lap tananyaggal nem fogja sem gyomrát el-rontani, sem agyát túlterhelni —, hacsak Kohn ur kritikáját el nem olvassa.

Tehát vagy áll az első, vagy a második — „tertium non datur;“ de mindenesetre ez következtethető: Qui male distinguit, male docet.“

Azonban ne tessék senkinek hinni, hogy Kohn ur oly rettenetes kritikus, mint a milyennek látszik, mert végszavában nagy kegyesen megjegyzi, hogy Volák mind a mellett még sem végzett hiábavaló munkát: én pedig tisztelettel megjegyzem, hogy Kohn ur hiábavaló munkát végzett, de bemutatott üres kritikája, jobban mondva silány stlgyakor-lata — nagy előnyére vált, mert ezáltal a zsurnalisták sorába lépett.

Volák munkájában találunk ugyan hibákat, mint pl. az is, hogy világrészekről beszél, földrészek helyett, de ezt a szót mások használ-ják ily értelemben. A „Népnevelők Lapjában“ Volák nagyon érdemes és tanulságos könyvének az az átka, hogy Kohn ur vette életlen bonc-kése alá. Már pedig azt mondja a magyar: „ki minek nem mestere, annak hóhéra.“ Én részemről Volák ur könyvét — mivel kalauzképen szolgál a budapesti gyermekek számára, mivel egy kis fisikai földrajzzal szolgál a szerző, mivel a tanuló hazafias érzületének fejlesztésére Bpest történetének egész rövid kivonatát is adja a könyv végén, továbbá, mivel egy a pedagógiai, valamint a didaktikai követelményeknek meg-felel, s végre mivel az egységes s egyöntetű eljárás lebegtet szemé előtt, nemkülönben, mivel magyaros, világos, élvezetes modorban tár-gyalja anyagát — az illetékes szakemberek figyelmébe a legmelegebben ajánlhatom, egyuttal pedig szükségesnek vélem, hogy művecskéje appro-báltassék.

Végre tisztelt Kohn ur — azt hiszem kollegák vagyunk s Önt, úgy, mint engem is — a puritán jóindulat vezette sorainak megírására; egyre azonban kérem: megengedem, hogy kitünő szorgalmas tanító, de a kritikák megírásáról mondjon le, mert saját fegyverével öli meg önon magát.

A tankönyv irodalomnak csak tárgyilagos kritikával használhatunk; üres fitymálással nem lehet mindenütt imponálni.

Magamat kartársi szeretetébe ajánlva, azon reményben, hogy az Ariadne fonalát tovább gombolyítva, e téren még találkozandunk.

Maradtam

Bpest, 1898. október 19.

Megyessy Jenő
tanító.

Válaszom a Megyessy úr ellenbírálataira.

Az igen Tisztelt Szerkesztő úr lekötelező szívességéből abban a helyzetben vagyok, hogy nyomban megtehetem igénytelen észrevételeimet a *Megyessy úr* ellenbírálataira. A midőn az alábbi észrevételekkel élni bátorkodom, nem élek vissza senkinek sem a türelmével. De röviden végezek abból az okból is, mert a dolog hosszas pertraktálásra nem érdemes.

Első észrevételem az, hogy a mit a *Volák* Lajos könyvéről irtam, egy betűig fentartom. Nekem nem imponál sem a Magyar Génusz (még a Magyar *Génusz* sem!) sem a „Magyar Hírlap“ sem a „Reggeli Ujság“ sem a „Buda és Vidéke“ sem a „Magyar Szalon“ sem a „Pesti Napló“ sem a „Magyarország“; sőt — Jehova légyen nekem irgalmas és kegyelmes! — még *Megyessy Jenő* úr sem.

Az igazság pedig: I. Az, hogy egy — ülőszerkezettel egyszerre két nyeregben ülni nem lehet. És *Volák* mégis ezt akarja. Könyvet ír a tanítóknak is, a gyermekeknek is. És miután tanító és gyermek két különböző fogalom, egészen természetes, hogy könyve egyiknek sem jó. Ezt én hosszas beszéd helyett egy pár idézettel mutattam ki. A kit ez a dolog közelebről érdekel, sziveskedjék még egyszer idézeteimet s aztán az egész könyvet elolvasni s tisztába jön azzal, hogy a mennyiben bírálatom nem egészen igazságos, az a *kedvezés* teszi igazságtalanná, melylyel a *munkának* adózom.

2.) Igazság az, hogy a III. osztályu tanuló kezébe földrajzi tankönyvet adni *nem szabad*. A földrajzi alapfogalmakat szemlélet és élő szó alapján tanulja meg a gyermek. Ezért küszöbölte ki a hatóság a viszonylag jó földrajzi tankönyvet is az elemi iskolából. Hogy épen a *Volák* rossz tankönyvének approbálásánál helyezné skartba a miniszter a helyes elvet, ezt komoly ember nem hiheti.

3.) Igaz az is, hogy én *Volák* könyvének hibáit részletesen ki nem mutattam; ámde erre is a kímélet indított. Ez a könyv, mint *tan-könyv egy nagy hiba* első betűjétől az utolsóig.

Ezen igazságok után *Megyessy Jenő* urnak is vagyon egy igazsága, illetőleg egy érdeme: felfedezte az egyik idézet címébe becsúsztott hibát. Abban azonban már nincs igazsága, ha azt hiszi, hogy ez a felfedezése változtat a dolgon s a *Volák* könyvét gyermek kezébe valóvá teszi.

Sok furesa dolgot említ Megyessy ur az ő válaszában legyen elég azonban ezek közül csak kettőt emelnem ki. Először azt, hogy a ki a következetlenség módjával illet valakit, annak a saját érdekében tartózkodnia kellene — a gyermek előtt is szembeötölő — a következetlenségtől. Egyik helyen azt fogja rám, hogy én maliciából irok, másik helyen meg azzal tisztel meg, hogy magához emel; azt mondja, hogy valamint az ő tollát, úgy az enyémet is a puritán jóindulat vezette. — Másodszor azt emelem ki, mikép Megyessy ur azt állítja, hogy én rövid ismeretésemet írói büszkeségből, beteges ambicióból írtam; azért hogy „nevemet nyomtatásban lássam” — Bajos elhinni az ilyes dolgot! Az én nevem megóv engem az ilyen beteges ambicióból. Én magam 3817 Kohn Jakabot tudok Magyarországon. Már most ki hiszi el nekem, hogy én vagyok az a Kohn Jakab, a ki rossz könyvek ismertetésével a halhatatlanságon pályázik? Senki, épen senki! Ez az én fatumom. Ezért nem leszek én halhatatlan soha. Szörnyű sok a konkurencsem. Ha engemet a hiuság láza gyötörne, azon kezdeném, hogy nem osztanám meg dicsőségemet 3817 Kohn Jakabbal, hanem — 5 hatos, ha talán ujbpesti is az egyik, nálam is akad — megváltoztatnám a nevemet, pl. — Meggyesi Jakabra. Amde, miután a hiuság bacillusa ellen be vagyok oltva, maradok a ki vagyok:

Kohn Jakab.

Erzsébet királyné emlékfüzete.

Az Országos Bizottság, Eötvös-alap és a fővárosi egyesületek megbizottai elkészítették s a mult héten meg is jelent az Erzsébet királynéről szóló emlékfüzet. A füzet 3 részre oszlik. Az első rész királyné életét tartalmazza s ezt Móra István szerkesztette. E részben rövid életrajz van, azután gyönyörű átdolgozásban az, hogy hogyan tanult meg a királyné magyarul, a királyné Deák ravatalánál s végül mese formában 4 apróság. A II. rész igen vonzó előadásban tárgyalja Koncek Lajos feldolgozásában s királyné Budán, Gödöllőn és Bartfán tortózkodását. A III. rész a gyászt, a temetést tartalmazza. E rész írója Hajós Mihály. Van még négy szép költemény is benne, Móra Istvántól, Abrányi Emiltől, Pósa Lajostól és Lamperth Gézától. Három igen szép kivitelű, velin papírra nyomott kép is díszíti a füzetet. Erzsébet királyné arcképe, a királyné Deák ravatalánál és a királyi család Gödöllőn. Az e tárgyban megjelent összes füzeteket felülmúlja ez a füzet úgy olcsóságban, mint tartalma tekintetében. Tudtunkkal Móra István, Koncek Lajos és Hajós Mihály szerkesztette e füzetet, s mégis a címlapon az van, hogy Ujváry Béla szerkesztette, pedig voltaképen ő csak a kész anyagot sajtó alá rendezte. A 32 lapra terjedő füzet ára 10 kr., a tiszta jövedelem az Erzsébet-szobor alapra fog fordíthatni. Melegen ajánljuk kartársaink figyelmébe.

A Magyar Könyvtár most küldi szét 65—70. számait, melyek ismét örvedetes tanúságai annak a jó izlésnek, mely e derék vállalat szerkesztését vezeti. A sorozat élén a klasszikus irodalom egyik legüdübb terméke áll: Cicerónak gyönyörű művecskéje „Az öregségről”, melynek mély életbölcseségtől áthatott vizsgáló oktatásait még most is ép annyi élvezettel lehet olvasni, mint majdnem 2000 évvel ezelőtt. A könyv Fábrián Gábor régi jó fordításában jelent meg; de a

szerkesztőnek volt gondja rá hogy ennek elavult frázisait, itt-ott előforduló nehézségeit egy derék szakember Latkóczy Mihály kiirtogassa. Az ezután következő füzet az angol irodalom egyik legujabb kitünőségét, Rudyard Kiplinget mutatja be, még pedig abban a munkájában, mely rá nézve legjellemzetesebb: az Indiai Történetek-ben. Fordítója Mikes Lajos. Már ez elbeszélések helyszíne is — az angol India — nagyon érdekes: az ide átszarmazott európaiak életének leírása még Kiplingnek remekül festett, jellemző és virtuozitással elmondott meséi nélkül is le tudná bilineselni az olvasók figyelmét. — Az angol után egy magyar novellista következik: Kabos Ede, egyike ujjabb elbeszélő-irodalmunk legértelmesebb tehetségeinek, a ki ebben a füzetben is — címe „A csengeri kalapok“ — a modern élet finom megfigyelőjének és a könnyed elbeszélői hang művészánek mutatja magát. — Magyar tárgyú a következő füzet is: egy XVII. századbeli erdélyi történetírónak, Szalárdi Jánosnak „Siralmas Króniká“-ja, melyből Angyal Dávid, kitűnő historikusunk, szedte ki a legérdekesebb részleteket, kivált a Bethlen Gáborra, az I. és II. Rákóczy Györgyre vonatkozókat. Ugyanő látta el e nagyérdékű füzetet bevezetéssel és jegyzetekkel is, megvilágosítván mindazt, a mi modern olvasóra nézve magyarázatra szorul. Végül az utolsó kettős füzet nagy vívmányt jelent irodalmunk piacán: a „Magyar Könyvtár“ besorozhatta olcsó füzetek közé Arany Toldi-ját. Hogy ez mit jelent, bizonytalannal felesleges fejtegetni. Üdvözljük e téren a „Magyar Könyvtár“, a mely, ha így halad, megbecsülhetetlen szolgálatot fog tenni nemzeti kulturánknak. — Minden szám ára 15 kr.

VEGYESEK.

Károly-napja. A Budapesti tanítók segélyzőegyesülete akkor csinálta a legnagyobb tornát, mikor sikerült megnyernie *Veredy* Károly kir. tanácsos, tanfelügyelő urat. Azóta ez az egyesület szemlátomást gyarapszik, megkészsereződött az alaptőkeje, pedig a temetkezési járulékokat több mint kétszeresére emelte, sőt ujjabbán kamat nélkül kölcsönökkel segélyzi a tagokat. Az elnök fáradhatatlan a segély források felkutatásában s azok kiaknázásában. Az ide befolyt összegekből — tehát a tagok megterhelhetése nélkül — nagyjaink nevére ösztöndíjalapokat teremtett, melyekből a tagok gyermekeit ösztönzik a jeles tanulásra. Az özvegyek és árvák segélyezése is nagy lendületet vett. Mindezeket annyi nemes diszkrécióval csinálja a tanfelügyelő úr, hogy mindenfelé osztatlan elismeréssel vannak iránta. A segélyzőegyesület évenként megünnepli a derék elnök neve napját, melyet ezúttal a Royal szállóban fognak megtartani. Csak kellemes kötelességet teljesítünk, midőn ezeket elmondjuk s az összes tagok nevében szívből kívánjuk, hogy *Isten éltesse!*

A Ma. Ta. Ka. tanügyi bizottsága okt. hó 27-ére értekezletet hívott össze, hogy megvitassa a szakfelügyelet kérdését. A fővárosi tanítószervezet színe-java s maga a kir. tanfelügyelő is érdeklődtek az értekezlet iránt s élénk figyelemmel hallgatták meg *Szabó B. László* értekezését. Előadó azzal kezdte beszédét, hogy a tanítószervezetnek e kérdésben hallatni kell szavát. Örömmel látja a hosszú pihenés után feltámadó eszmének megvalósulását, melyért első sorban *Szöke* István igazgatótanítónak, mint az eszme megpendítőjének köszönetet kíván szavaztatni. Azután azt a kérdést veti fel, ha megvalósítják a szakfelügyeletet, vajjon szükség lesz-e segédtanítói intézményre? mert a mint a segédtautói intézmény buktatta meg a szakfelügyelet kérdését, úgy most — szerinte — a szakfelügyelet kérdésének megvalósítása kell, hogy megszüntesse a segédtanítói intézményt. — Magáról a szakfelügyeletről nem nyilatkozik, mert be kell mindenkinek látni, hogy bölcsében már nem lehetett volna a javaslatot elkészíteni, mint a a *VII. ügyosztály* illetve *Szabó* Károly komptemplálta. Hanem a módozatot meg lehetne állapítani. Előadó javasolja, hogy állítassék fel egy *felügyelő-testület*, melynek tagjai len-

nének a) a szakfelügyelő, b) az igazgató-tanító, c) egy választott osztálytanító és d) az iskolaszéki elnök, kik a kir. tanfelügyelővel egyetértőleg tanácskoznak s kötelesek lennének tanácskozásuk eredményét — egyöntetűség céljából — a tanfőnökökkel közölni. — Hozzászóltak: *Trajtler* Károly és *Lakits* Vendel igazgatók. Mindketten fenntartani óhajlják a segédtanítói intézményt, valamint nem fogadják el előadó javaslatát, mert az csak bonyolulttá tenné a helyzetet. — Ellenben dr. *Veredy* Károly melegen pártolja Szabó B. László javaslatát s kijelenti, hogy a segédtanítói intézmény ellen minden tőle telhető erővel küzdeni fog, mert a segédtanítói intézmény nincs a tanügy javán, másrészt pedig nem méltó a fővároshoz, hogy nyomorogni hagyja a tanítók egy részét. Még *Tanoss* Sándor igazgató szólt a kérdéshez, ki fenntartani kívánja ugyan a segédtanítói intézményt, de csak úgy, ha azok is tisztességes javadalmazást kapnak.

Tanítási gyakorlat a fővárosi iskolákban. A tanfelügyelő arra kérte a fővárost, engedje meg, hogy az állami tanítóképző negyedéves növendékei a fővárosi iskolákban tanulhassák meg a gyakorlati oktatást. A bizottság többsége e kérést teljesíteni kívánja.

Tandij. Tavaly több panasz volt, hogy az iskolákból kitiltották a növendékeket, a kik az iskolapénzt nem tudták megfizetni. Az ügyosztály azt javasolta, hogy a szabályrendeletnek erre vonatkozó szakaszát úgy módosítsák, hogy a fizetési határidőt fenntartják, de ha valaki nem fizeti meg az iskolapénzt, azért az iskolától kiiltatni nem lehet, hanem a szülőitől végrehajtás útján behajtják. A bizottság a javaslatot egyhangy helyesléssel és eljenzéssel fogadta.

Vidéki gyöngyélet. Már a multkori számunkban megemlékeztünk a tárnoki állapotokról. Most vesszük a hírt, hogy az ottani plébános dehogyan van egyetértésben a jegyzővel. A plébános ur torkig van vele, sőt az iskolaügyekbe sem avatkozik, mert úgyis minden Lautner jegyző szája-ize szerint történik. A minapában ez a tisztelt ur egy útszéli csárdában nagyobb társaság előtt úgy lehordta az ottani főtanítót, hogy az jobbnak látta felpakolni s haza menni. Azonban a jegyző ur utána ment, a kocsirol lehuzta, bevitte a csárdába s hor mellett tovább barátkoztak. A tanítónő panaszt tett a jegyzőnél, hogy a fa-járandóságát a község nem adja ki, mire a jegyző azt üzenete neki a főtanítóval, hogy *kisasszony hazudik*. Legszebb a dologban, hogy a tisztelt főtanító ur ezt az üzenetet az osztályban, a gyermekek füle hallatára volt szíves tolmácsolni a kisasszonynak. Igazi gyöngyélet.

Gyász. A *Félegyházi Hírlap* vezércikkben emlékezik meg id. *Ulrich* István, a jó öreg kántor elhunytáról. A legszebb dicséretet mondja az elhunytól kit pártkülönböség nélkül szeretett és tisztelt a városnak minden polgára. Tevékeny működése, fáradtságot nem ismerő buzgalma, becsületes, egyenes magyar jelleme az általános közbeesülést szereztek meg számára, ki Félegyháza szolgálatában 41 évet töltött. — Nyugodjék békében.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

— a. Budapest. Ideje volt már, hogy megszólaljon. Csak folytassa. Üdvözlét.

B. F. Mire majd az összes lapokat bejárta, mi is megkaptuk. Nem lehetne talán valamennyinek egyszerre megküldeni? Üdvözlét.

P. J. Karánsebes. Mióta lett hozzánk hűtlen? Jeles tollát ne pihentesse oly sokáig, mert majd berozsdásodik. — A felrándulás megtörtént-e? Üdvözlőjük.

Molinári. Hol késik a jelzett ismertetés? Ez a már megjelent néhány sor nem akadály a további akcióra. — Várjuk.

Sch. J. Fehértemplom. Örülünk, hogy önagysága szerencsésen túlesett a bajon. Most már reméljük a legjobbat!

K. Istv. Szkolca. A mai napon elintéztük.

TARTALOM.

Vajudások. — A Budapesti Tanítótestület újjászervezése. — A szeretetház — Tárcza: Feltámadunk. — Irodalom. — Vegyesek.

„Hunnia“ könyvnyomda vállalat Budapest-Teréz körút 3.